

Бондюченко Ю., студентка
Науковий керівник: Рошчін І.Г.
к.ф.і.с., доцент
ВП «МФ КНУКіМ», м. Миколаїв

ЕКОНОМІЧНІ МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНИ ТА БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ

Аналіз стану фінансування культурної діяльності за період з 1996 року по поточний рік дає підстави стверджувати, що культурна сфера в Україні не має достатнього і стійкого економічного забезпечення. Спостерігається невпинне погіршення фінансування соціально-культурного сектора взагалі, що пов'язано з кризовими явищами в бюджетній системі. При цьому в сфері культури ці явища набувають особливої гостроти. І саме в культурній галузі якнайочевидніше проявляється вся парадоксальність ситуації: за зростання ВВП якість життя суспільства (одним із головних показників якої виступає культура) знижується. На тлі тривалого економічного зростання спостерігається погіршення стану фінансування культури. Рівень планування видатків на культурну сферу в 2002 році як частки ВВП скоротився більш ніж удвічі в порівнянні з 1996 р. Рівень фінансування культури як частки ВВП не тільки не зростає, відповідно до вимог законодавства, а навпаки, постійно зменшується

Як наслідок такого планування, постійно погіршується стан реального фінансування культури

За таким показником, як частка витрат на фінансування культури у ВВП, Україна історично відстає від інших країн світу. Загальна світова тенденція полягає в тому, що чим більше виробництво ВВП у розрахунку на душу населення, тим вище частка цих витрат на культуру у ВВП. В Україні статистичні дані свідчать про існування стійкої (яскраво вираженої) тенденції фінансування видатків на культуру за залишковим принципом і позбавлення культурної сфери пріоритетності при формуванні бюджетної політики[1, с. 35-37].

Фінансування культури здійснюється на нормативній основі за рахунок республіканського і місцевих бюджетів, а також коштів підприємств, організацій, громадських об'єднань та інших джерел. Держава гарантує необхідні асигнування на розвиток культури в розмірі не менше восьми відсотків від національного доходу України.

Місцеві Ради народних депутатів мають право у порядку, передбаченому законодавством, збільшувати видатки для потреб культури понад установлені норми. Бюджетні суми коштів, виділені із централізованих і децентралізованих

джерел, фінансових ресурсів для покриття видатків на певні ціліта позабюджетні кошти не підлягають вилученню. Держава гарантує створення виробничої бази по випуску спеціального обладнання для закладів, підприємств, організацій і установ культури, музичних інструментів, атракційної техніки, допоміжних матеріалів і засобів для здійснення індивідуальної художньої творчості; стимулює виробництво цієї продукції відповідно до суспільних потреб; розвиває мережу спеціалізованих для цієї мети виробництв, у тому числі і спільних з іншими країнами. Заклади, підприємства, організації і установи культури у пріоритетному порядку забезпечуються відео-, теле-, радіо-, кіноапаратурою, технічними засобами, музичними інструментами, меблями, сценічним обладнанням, папером, іншими матеріалами, необхідними для здійснення професійної та культурно-освітньої діяльності[2, с. 15].

Виявлені причини і ознаки кризової ситуації зумовлюють необхідність докорінного перегляду принципів державного регулювання діяльності організацій культури і мистецтва. При цьому предметом адміністративно-правового і економічного регулювання в сфері культури і мистецтва, на нашу думку, повинні стати:

соціально-культурна значущість створюваних продуктів, міра їх участі у процесі збереження і розвитку вітчизняної культури в Україні;

спрямованість вкладення бюджетних засобів, тобто виділення напрямків діяльності організацій культури і мистецтва, які потребують пріоритетної фінансової підтримки;

структура фінансових ресурсів державних закладів культури і мистецтва: співвідношення (питомої ваги) власних і бюджетних засобів.

У 2002 і 2003 роках зберігається тенденція постійного погіршення умов бюджетного фінансування культури і мистецтва. Більш того, сучасний підхід до розподілу державних ресурсів так само продовжує практику формування бюджетних коштів на культуру і мистецтво за залишковим принципом, а бюджетна політика в цій галузі формується без врахування пріоритетів часу, оцінки результатів та визначення довготермінових цілей.

Питома вага окремих видів видатків у структурі державного бюджету характеризує рівень їх загальнодержавного значення і пріоритетності серед інших видаткових функцій. Скорочення обсягів бюджетного фінансування культури при затвердженні державного бюджету супроводжувалося падінням частки цих видатків у структурі бюджету до мінімально можливого рівня. Так, у 2000 році планові видатки на культуру складали лише 0,5 відсотків від усіх видатків державного бюджету України. Протягом 1997-2015 років фактичний показник частки видатків на культуру у порівнянні із затвердженим постійно не виконується.

Внаслідок дискримінації фінансування видатків на культуру і мистецтво в ході виконання державного бюджету за двадцять років – від 1996-го по 2015-й – профінансовано лише 56% затвердженого обсягу видатків на цей період: загальний обсяг недофінансування становить 627 млн. грн., або 44% від затвердженого у законах про бюджет. Іншими словами, можна сказати, що за двадцять останніх років сфера культури і мистецтва отримала фінансування з державного бюджету в розмірі достатньому для виконання культурної політики на сім років, а п'ять років не фінансувалася взагалі.

За останні роки при значному скороченні рівня суспільного фінансування культури не відбулося перегляду зобов'язань держави щодо обсягів надання бюджетних послуг населенню та скорочення кількості установ культури і мистецтва. Відсутність рішення з цього питання мало означати, як мінімум, необхідність фінансування існуючої мережі державних і муніципальних установ так, щоб вони могли продовжувати функціонувати та надавати послуги населенню.

За хронічного недофінансування інфраструктура закладів культури приречена на повільне згасання: передбачені у бюджеті ресурси ледве покривають видатки на оплату комунальних платежів і оплату праці.

Найяскравішим проявом кризи фінансування культури на рівні місцевих бюджетів є той факт, що бюджетне фінансування практично зведене до виплати однієї тільки зарплати, а найпомітнішою жертвою проведеної бюджетної політики є офіційна заборона користування видатків на культуру стала сільська культура.

Отже, в умовах жорстокого не достатку бюджетних ресурсів органи місцевого самоврядування вимушені виділяти на утримання установ культури кошти, що значно перевищують прогностні розрахунки при затвердженні в Державному бюджеті України обсягів, що враховані в міжбюджетних трансфертах. При цьому ці видатки використовуються тільки на оплату праці працівників, які працюють у цих закладах.

Список використаних джерел:

1. Кисіль Н. Соціально-культурна сфера: територіальна організація та особливості розвитку: Дис. канд. екон. наук: 08.10.01 / Український держ. лісотехнічний ун-т. — Львів, 2002. — 232 с.
2. Про роботу закладів культури та мистецтва, а також громадських та благодійних організацій в сучасних умовах. // Диференційне забезпечення керівництва. - 1998. - Вип. 4/7 3381. - С. 15
3. <http://agroua.net/economics/documents/category-6/doc-19/>
4. Пешко А. Фінансове забезпечення науки та культури: джерела й перспективи // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2005. - № 1. - С. 442-448.